บทที่ 5
แผนเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน

การวิจัยเรื่อง แผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ปีที่ 2 มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบด้านด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ต่อการเพิ่มศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน พร้อมกับเสนอแนะแนวทางในการสร้างแผนเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อม จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ผลการวิจัยประกอบด้วย กระบวนการกำหนดกลยุทธ์แผนเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน การนำแผนไปสู่การดำเนินงาน การประเมินผล และข้อเสนอแนะในการสร้างแผนเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน มีรายละเอียดดังนี้

5.1 กระบวนการกำหนดกลยุทธ์แผนเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน

กระบวนการกำหนดกลยุทธ์แผนเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและภายใน (assessing the organization's external and internal environments)

(2) ระบุประเด็นที่จะนำไปสู่การวางกลยุทธ์ (identifying the facing the strategic issue organization) เป็นการประมวล จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน หรือการทำ SWOT matrix เพื่อพิจารณา ปัญหา ช่องว่าง และประเด็น ที่ควรจะกำหนดกลยุทธ์ทั้งในเชิงรับและเชิงรุก

(3) การกำหนดกลยุทธ์ (formulating strategies and plans to manage the issue) เป็นการจัดทำข้อเสนอในรูปของทางเลือกต่าง ๆ ที่ควรจะดำเนินงาน ทั้งในส่วนของงานประจำและงานโครงการ การศึกษาและวิเคราะห์ความเป็นไปได้ การจัดสรรทรัพยากร และการจัดทำเอกสารแผน

(4) ทบทวนและอนุมัติกลยุทธ์และแผน (reviewing and adopting the strategies and plan) เป็นการขออนุมัติกลยุทธ์และแผนจากผู้บริหารเพื่อนำแผนไปสู่การดำเนินงาน

(5) การนำแผนไปสู่การดำเนินงาน (developing and effective implementation process) เป็นขั้นตอนการดำเนินงานของหน่วยงานระดับปฏิบัติที่จะนำแผนกลยุทธ์ไปวางแผนเพื่อการดำเนินงานขององค์การอีกชั้นหนึ่ง

(6) การประเมินผล (reassessing strategies and the strategic planning process) เป็นขั้นตอนท้ายสุดที่มีความสำคัญ เพราะในการประเมินผลจะนำข้อมูลไปใช้สำหรับการปรับกลยุทธ์และแผนต่อไป

5.1.1 การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในขององค์กร โดยปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน ประกอบด้วย จุดแข็งและจุดอ่อน ส่วนปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงาน ประกอบด้วย โอกาสและอุปสรรค มีรายละเอียดดังตารางที่ 5.1 – 5.2

ตารางที่ 5.1 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในหน่วยงานเรียงตามลำดับน้ำหนักความสำคัญ

ลำดับ	ปัจจัยภายใน	ประเภทปัจจัยภายใน	น้ำหนักความสำคัญ (%)	S.D.
1	อปท. มีโครงสร้างการแบ่งหน้าที่ชัดเจน	จุดแข็ง	23.75	0.45
2	จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอ	จุดอ่อน	23.75	0.45
3	อปท. มีแผนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม	จุดแข็ง	12.50	0.24
4	การเบิกจ่ายงบประมาณด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้า	จุดอ่อน	10.00	0.20

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 5.1 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในหน่วยงานเรียงตามลำดับน้ำหนักความสำคัญ (ต่อ)

ลำดับ	ปัจจัยภายใน	ประเภทปัจจัยภายใน	น้ำหนักความสำคัญ (%)	S.D.
5	ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในด้านและเจ้าหน้าที่มีวิสัยทัศน์ด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกัน	จุดแข็ง	8.75	0.26
6	อปท. มีช่องทางติดต่อกับชุมชน เช่น เว็บไซต์ facebook เป็นต้น	จุดแข็ง	8.75	0.21
7	อปท. มีคณะกรรมการดูแลระบบการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน	จุดแข็ง	6.25	0.12
8	เจ้าหน้าที่มีความรู้เฉพาะด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม	จุดแข็ง	6.25	0.19
รวม			**100.00**	**-**

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 5.1 แสดงภาพรวมการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน เป็นการเรียงลำดับความสำคัญจากการให้น้ำหนักคะแนนจะเห็นว่า ปัจจัยภายในที่มีลำดับความสำคัญมากที่สุด คือ 1) อปท. มีโครงสร้างการแบ่งหน้าที่ชัดเจน (23.75%) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.45 และ 2) จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอ (23.75%, S.D. = 0.45) รองลงมา คือ 3) อปท. มีแผนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม (12.50%, S.D. = 0.24) และ4) การเบิกจ่ายงบประมาณด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้า (10.00%, S.D. = 0.20)

ตารางที่ 5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานเรียงตามลำดับน้ำหนักความสำคัญ

ลำดับ	ปัจจัยภายนอก	ประเภทปัจจัยภายนอก	น้ำหนักความสำคัญ (%)	SD
1	ชุมชนได้รับงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)	โอกาส	23.75	0.51
2	การเมืองไม่มีเสถียรภาพในทุกระดับ	อุปสรรค	18.75	0.56
3	ชุมชนมีเครือข่าย เช่น วัด ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น	โอกาส	13.75	0.34
4	ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.)	โอกาส	13.75	0.24
5	ชาวบ้านในชุมชนมีพฤติกรรมในการกำจัดขยะที่ผิด เช่น การเผาขยะ เป็นต้น	อุปสรรค	8.75	0.21
6	รัฐบาลให้ความสำคัญและมอบงบประมาณสนับสนุนด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมของชุมชน	โอกาส	6.25	0.12
7	ปัญหาโรคติดต่อจากแรงงานต่างด้าว	อุปสรรค	3.75	0.12
8	การตั้งโรงงานอุตสาหกรรมทำให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อม เช่น โรงงานอบลำไย โรงงานอบใบยาสูบ หรือฟาร์มเลี้ยงสัตว์	อุปสรรค	3.75	0.12

ที่มา: จากการวิจัย

ตารางที่ 5.2 การวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานเรียงตามลำดับน้ำหนักความสำคัญ (ต่อ)

ลำดับ	ปัจจัยภายนอก	ประเภทปัจจัยภายนอก	น้ำหนักความสำคัญ (%)	SD
9	ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากฟาร์มเลี้ยงสัตว์ที่นายทุนไม่รับผิดชอบ ทำให้ชาวบ้านต้องแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง	อุปสรรค	3.75	0.06
10	ความล่าช้าของการดำเนินการเกี่ยวกับงบประมาณ	อุปสรรค	2.50	0.07
11	การเปลี่ยนแปลงของระบบสารสนเทศยากต่อการปรับตัว	อุปสรรค	1.25	0.06
รวม			**100.00**	**-**

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 5.2 แสดงภาพรวมการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงาน เป็นการเรียงลำดับความสำคัญจากการให้น้ำหนักคะแนนจะเห็นว่า ปัจจัยภายนอกที่มีลำดับความสำคัญมากที่สุด คือ 1) ชุมชนได้รับงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) (23.75%) โดยมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.51 รองลงมา คือ 2) การเมืองไม่มีเสถียรภาพในทุกระดับ (18.75%, S.D. = 0.56) 3) ชุมชนมีเครือข่าย เช่น วัด ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น (13.75%, S.D. = 0.24) และ 4) ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพสต.) (13.75%, S.D. = 0.24)

5.1.2 ระบุประเด็นที่จะนำไปสู่การวางกลยุทธ์ (identifying the facing the strategic issue organization)

เป็นการประมวล จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน หรือการทำ SWOT matrix เพื่อพิจารณา ปัญหา ช่องว่าง และประเด็น ที่ควรจะกำหนดกลยุทธ์ทั้งในเชิงรับและเชิงรุก

การนำผลจากการวิเคราะห์สถานภาพหน่วยงานที่ได้ให้น้ำหนักความสำคัญของปัจจัยภายในมากำหนดกลยุทธ์นั้น ชุมชนได้พิจารณาจากปัจจัยภายในที่มีน้ำหนักความสำคัญมากเป็นลำดับต้น ๆ เพื่อใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ เนื่องจากเป็นปัจจัยเด่นที่ชุมชนเห็นถึงความสำคัญสามารถนำไปพัฒนาเป็นกลยุทธ์ได้ โดยรายละเอียดปัจจัยภายในด้านจุดแข็งที่ชุมชนพิจารณาเลือก คือ อปท. มีโครงสร้างการแบ่งหน้าที่ชัดเจน และอปท. มีแผนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม และด้านจุดอ่อน คือ จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอ และการเบิกจ่ายงบประมาณด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้า ส่วนปัจจัยภายนอกที่จะนำมากำหนดกลยุทธ์นั้น ด้านโอกาสชุมชนได้พิจารณาเลือก คือ (1) ชุมชนได้รับงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก คือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) (2) ชุมชนมีเครือข่าย เช่น วัด ผู้นำชุมชน และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นต้น และ (3) ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน (อผส.) อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) และด้านอุปสรรค คือ การเมืองไม่มีเสถียรภาพในทุกระดับ สามารถนำไปกำหนดกลยุทธ์ทั้ง 4 ประเภท ต่อไป

5.1.3 การกำหนดกลยุทธ์ (formulating strategies and plans to manage the issue)

การกำหนดกลยุทธ์เป็นการนำผลจากการวิเคราะห์สถานภาพหน่วยงานที่ได้ให้น้ำหนักความสำคัญในแต่ละปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมากำหนดตำแหน่งขององค์กรและกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงสอดคล้องกัน โดยตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานจะถูกกำหนดไว้ในมิติหรือควอดแดรน (quadrant) ต่าง ๆ 4 ควอดแดรน ประกอบไปด้วย 4 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) กลยุทธ์พลิกฟื้น 2) กลยุทธ์ตัดทอน 3) กลยุทธ์เชิงรุก และ4) กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.3 การกำหนดกลยุทธ์พลิกฟื้นด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

จาก O และ W ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกมาปิดจุดอ่อนภายใน		
ปัจจัยภายนอก/ปัจจัยภายใน	**จุดแข็ง = S** -	**จุดอ่อน = W** W1 = จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอ W2 = การเบิกจ่ายงบประมาณด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้า
โอกาส = O O1 = ชุมชนได้รับงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก คือ สสส. และ สปสช. O2 = ชุมชนมีเครือข่าย เช่น วัด ผู้นำชุมชน และ อสม. เป็นต้น O3 = ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะ อผส. อสม. และ รพสต.	-	O1W1 = อปท. จัดสรรบุคลากรเพื่อรับผิดชอบด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม O1W2 = อปท. เตรียมวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณล่วงหน้าก่อนปีงบประมาณ O2W1 = อปท. ให้ชุมชนบริหารจัดการด้วยตนเอง O2W2 = ชุมชนจัดหางบประมาณจากหน่วยงานอื่น O3W1 = อปท. เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้น O3W2 = อปท. ให้ชุมชนร่วมวางแผนกิจกรรมและงบประมาณล่วงหน้า
อุปสรรค = T	-	-

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 5.3 แสดงกลยุทธ์พลิกฟื้น (turn around strategies) คือ สถานการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายในภายในด้อยแต่ปัจจัยภายนอกเอื้อ โดยสร้างกลยุทธ์จาก O (opportunity) และ W (weakness) ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกมาปิดจุดอ่อนภายใน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้ใช้กลยุทธ์พลิกฟื้น คือ 1) อปท. จัดสรรบุคลากรเพื่อมารับผิดชอบด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม 2) อปท. เตรียมความพร้อมในการวางแผนการใช้และเบิกจ่ายงบประมาณก่อนปีงบประมาณ 3) อปท. ให้ชุมชนบริหารจัดการด้วยตนเอง 4) ชุมชนจัดหางบประมาณจากหน่วยงานอื่น 5) อปท. เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้น และ 6) อปท. ให้ชุมชนร่วมวางแผนกิจกรรมและงบประมาณล่วงหน้า

ตารางที่ 5.4 การกำหนดกลยุทธ์ตัดทอนด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

จาก T และ W ในลักษณะการหลบหลีกอุปสรรคและปิดจุดอ่อนภายใน		
ปัจจัยภายนอก/ปัจจัยภายใน	**จุดแข็ง = S** -	**จุดอ่อน = W** W1 = จำนวนบุคลากรที่รับผิดชอบด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมไม่เพียงพอ W2 = การเบิกจ่ายงบประมาณด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้า
โอกาส = O -	-	-
อุปสรรค = T T1 = การเมืองไม่มีเสถียรภาพในทุกระดับ	-	T1W1 = ชุมชนเพิ่มการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น ๆ T1W2 = อปท. ร่วมมือกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 5.4 แสดงกลยุทธ์ตัดทอน (retrenchment strategies) คือ สถานการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายนอกฉุดและปัจจัยภายในด้อย โดยสร้างกลยุทธ์จาก T (threat) และ W (weakness) ในลักษณะการหลบหลีกอุปสรรคและปิดจุดอ่อนภายใน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้ใช้กลยุทธ์ตัดทอน คือ ชุมชนเพิ่มการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่น ๆ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก

ตารางที่ 5.5 การกำหนดกลยุทธ์เชิงรุกด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

จาก O และ S ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกมาประสานกับจุดแข็งภายใน		
ปัจจัยภายนอก/ปัจจัยภายใน	**จุดแข็ง = S** S1 = อปท. มีโครงสร้างการแบ่งหน้าที่ชัดเจน S2 = อปท. มีแผนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม	**จุดอ่อน = W** -
โอกาส = O O1 = ชุมชนได้รับงบประมาณจากหน่วยงานภายนอก คือ สสส. และ สปสช. O2 = ชุมชนมีเครือข่าย เช่น วัด ผู้นำชุมชน และ อสม. เป็นต้น O3 = ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะ อผส. อสม. และ รพสต.	O1S1 = อปท. สร้างกลยุทธ์ในการเชื่อมต่อจากภายในสู่ภายนอก O1S2 = อปท. เพิ่มกิจกรรมด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมในชุมชน O2S1 = อปท. เน้นวิสัยทัศน์ด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมให้เป็นจุดเด่น O2S2 = อปท. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น O3S1 = อปท. สร้างแกนนำและจิตอาสาด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม O3S2 = อปท. เปิดเวทีสร้างความเข้าใจแก่ชุมชน	-
อุปสรรค = T	-	-

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 5.5 แสดงกลยุทธ์เชิงรุก (aggressive strategies) คือ สภาวการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายนอกเอื้อและปัจจัยภายในเด่น โดยสร้างกลยุทธ์จาก O (opportunity) และ S (strength) ในลักษณะการใช้โอกาสจากภายนอกประสานกับจุดแข็งภายใน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้ใช้กลยุทธ์เชิงรุก คือ 1) อปท. สร้างกลยุทธ์ในการเชื่อมต่อจากภายในสู่ภายนอก 2) อปท. เพิ่มกิจกรรมด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมในชุมชน 3) อปท. เน้นวิสัยทัศน์ด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมให้เป็นจุดเด่น 4) อปท. ส่งเสริมการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น 5) อปท. สร้างแกนนำและจิตอาสาด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม และ 6) อปท. เปิดเวทีสร้างความเข้าใจแก่ชุมชน

ตารางที่ 5.6 การกำหนดกลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่

จาก T และ S ในลักษณะการหลบหลีกอุปสรรคและใช้จุดแข็งภายใน		
ปัจจัยภายนอก/ปัจจัยภายใน	**จุดแข็ง = S** S1 = อปท. มีโครงสร้างการแบ่งหน้าที่ชัดเจน S2 = อปท. มีแผนยุทธศาสตร์ด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม	**จุดอ่อน = W** -
โอกาส = O	-	-
อุปสรรค = T T1 = การเมืองไม่มีเสถียรภาพในทุกระดับ	T1S1 = อปท. เตรียมความพร้อมในการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง T1S2 = อปท. จัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ในชุมชน	-

ที่มา: จากการวิจัย

จากตารางที่ 5.6 แสดงกลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ (stability strategies) คือ สถานการณ์ที่หน่วยงานมีปัจจัยภายในดี แต่มีปัจจัยภายนอกไม่เอื้ออำนวย โดยสร้างกลยุทธ์จาก T (threat) และ S (strength) ในลักษณะการหลบหลีกอุปสรรคและใช้จุดแข็งภายใน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนได้ใช้กลยุทธ์การรักษาเสถียรภาพ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเตรียมความพร้อมในการสร้างความเข้มแข็งในชุมชนเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนยุทธศาสตร์ให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ในชุมชน

5.1.4 ทบทวนและอนุมัติกลยุทธ์และแผน (reviewing and adopting the strategies and plan)

เป็นการทบทวนกระบวนการข้อ 5.1.3 คือ การกำหนดกลยุทธ์ ที่ได้จากน้ำหนักความสำคัญในแต่ละปัจจัย ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกมากำหนดตำแหน่งขององค์กรและกลยุทธ์ที่เชื่อมโยงสอดคล้องกันทำให้ได้กลยุทธ์ทั้งหมด 4 กลยุทธ์ เพื่อขออนุมัติกลยุทธ์และแผนจากผู้บริหารและทีมสภาของเทศบาลตำบลเพื่อนำแผนไปสู่การดำเนินงาน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดทำโครงการในแผนของอปท. ทั้งหมด 3 โครงการ ได้แก่

1) “โครงการสุขภาพจิตกับการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน” เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบันการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและโลกไร้พรหมแดน ทำให้เกิดกระแสของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมและเทคโนโลยี รวมตลอดถึงการ การหลั่งไหลเข้ามาของชนชาติต่าง ๆ ทั้งในรูปแบบของการท่องเที่ยว แรงงาน เกิดวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้เกิดขึ้นอย่างมากมายในสังคมปัจจุบัน เช่น การเกิดภัยพิบัติจากธรรมชาติและเทคโนโลยี ที่รุนแรงมากขึ้น อุบัติการณ์ของโรคใหม่ ๆ ที่ทวีความรุนแรงขึ้น สภาพสังคมที่มีปัญหา ตั้งแต่ระดับครอบครัวจนถึงระดับชาติ ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวแต่ค่าครองชีพกลับสูงขึ้น ความขัดแย้งและความรุนแรงที่พบเห็นได้ตามสื่อต่าง ๆ เหตุการณ์เหล่านี้ส่งผลต่อสุขภาพจิตของ คนในสังคม ถ้าสังคมมีบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิตมากขึ้นก็จะก่อให้เกิดความไม่มั่นคงและขาดความสงบสุขในสังคมนั้น ๆ ด้วย เช่นเดียวกัน รวมถึงด้านอื่น ๆ ในปัจจุบันทำให้เกิดผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว และสังคม ทำให้วิถีชีวิตเปลี่ยนไป สัมพันธภาพในครอบครัวและชุมชนลดลง เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาที่มีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของบุคคล ทำให้เกิดความเครียด ความวิตกกังวล ซึ่งเป็นอาการนำไปสู่ภาวะที่มีอาการผิดปกติทางจิต นโยบายจากภาครัฐได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาด้านสุขภาพจิต โดยกำหนดวิสัยทัศน์ในการทำงานไว้ว่า “ประชาชนมีสุขภาพจิตดี สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข” มียุทธศาสตร์การทำงาน เชิงรุกที่เน้นการป้องกัน ส่งเสริมและฟื้นฟูสุขภาพจิตเป็นสำคัญ โดยอาศัย

ความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย ในการขับเคลื่อนงานสุขภาพจิต และพบว่าการที่ชุมชนมีความเข้มแข็งช่วยส่งเสริมให้คนในชุมชน มีสุขภาพจิตดีขึ้น และลดปัญหาทางสุขภาพจิตลงได้ ซึ่งในพื้นที่ก็ได้รับผลกระทบดังกล่าวข้างต้นเช่นกัน ทำให้แกนนำด้านสุขภาพและคนในชุมชน ได้ร่วมกันสร้างกิจกรรมการทำงานด้านสุขภาพจิตในชุมชน ทั้งงานด้านให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ป่วยจิตเวช โดยการจัดกิจกรรมให้ผู้ป่วยได้ผ่อนคลายไม่เครียด รับยาอย่างสม่ำเสมอ สามารถนำตัวเองออกสู่สังคมได้อย่างปกติสนับสนุนอาชีพให้กับผู้ป่วยและญาติตามสมควร และงานสุขภาพจิตชุมชนด้านอื่น ๆ เพื่อทำให้ชุมชน มีความเข็มแข็งช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีเกิดความสามัคคี มีสภาวะของบุคคลที่มีการอยู่ดีมีสุข ตระหนักถึงความสามารถของตัวเอง สามารถรับมือกับความเครียดปกติของชีวิต สามารถทำงานได้มีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดี พร้อมทั้งนำความสามารถเหล่านั้นไปส่งเสริมหรือช่วยเหลือชุมชนของตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยโครงการที่ได้จัดทำขึ้นนี้เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำสุขภาพจิต ในชุมชนให้มีความรอบรู้ทันกับสถานการณ์มีทักษะในการจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในอาเซียนทั้งปัจจุบันและอนาคต เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ป่วยจิตเวชและญาติตลอดจนคนในสังคม ชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมอาเซียน เพื่อให้คนในชุมชนสามารถปรับตัวให้ยอมรับซึ่งกันและกัน และแก้ไขตามสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ และเพื่อสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบบูรณการ

2) “โครงการผ่อดีดี” เนื่องด้วยเทศบาลตำบลออนใต้ได้เข้าร่วมกิจกรรมกับโครงการผ่อดีดี (PODD) นับตั้งแต่เดือน ตุลาคม 2557 จนถึงปัจจุบัน เป็นเวลาเกือบ 2 ปี เทศบาลตำบลออนใต้ ได้เล็งเห็นความสำคัญและประโยชน์ของระบบเฝ้าระวังผ่อดีดี ผู้บริหารของเทศบาลตำบลออนใต้มีนโยบายเตรียมพร้อมที่จะรับมอบระบบเฝ้าระวังผ่อดีดีมาดูแลและดำเนินกิจกรรมต่อ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งโครงการนี้จัดทำเพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็น อปท. ต้นแบบระบบเฝ้าระวังสุขภาพหนึ่งเดียวผ่อดีดีที่มีการบริหารจัดการอย่างสมบูรณ์ เพื่อเป็นศูนย์เรียนรู้ระบบเฝ้าระวังสุขภาพหนึ่งเดียวผ่อดีดี ให้กับ อปท. อื่น ๆ ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ ในระดับประเทศและระดับนานาชาติ และเพื่อพัฒนาการใช้ระบบเฝ้าระวังสุขภาพหนึ่งเดียว อย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน ให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค

3) “โครงการเสริมสร้างศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินมุ่งสู่อาเซียน” สืบเนื่องจากชุมชนที่น่าอยู่นั้นจะต้องเป็นชุมชนที่มีความปลอดภัย มีการจัดการด้านการสุขาภิบาล สิ่งแวดล้อมที่ดี มีสถานที่สำหรับพักผ่อน และออกกำลังกายสำหรับคนในชุมชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเอื้อให้บุคคลในชุมชนและสังคมมีสุขภาพที่ดี แต่การที่จะทำให้โครงการเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเกิดความตระหนักต่อปัญหาใน

ชุมชน เพื่อที่จะได้หาแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมร่วมกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเป็นก้าวแรกที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการทำเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่อย่างยั้งยืนและถาวร ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงิน เป็นจุดบริการที่เกิดขึ้นโดยชุมชน ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีหน้าที่ให้บริการทางการแพทย์ทางเลือก การรักษา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ เป็นจุดที่มีการดูแลสุขภาพให้แก่บุคคลในครอบครัว ชุมชน และสังคมอย่างต่อเนื่อง ด้วยแนวคิด “ธรรมบำบัดใจ สุขอนามัยบำบัดกาย” โดยการประสานกับองค์ความรู้ในชุมชนในท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความรู้ของประชาชนในการดูแลตนเองยามเจ็บป่วยได้ รวมถึงการส่งเสริมสุขภาพตนเองเพื่อให้บรรลุการมีสุขภาพที่ดี การดำเนินการของศูนย์ฯ มีกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ เช่น การย่ำขาง การนวด การประคบ การแช่สมุนไพร การอบสมุนไพร ตลอดจนการใช้ธรรมเข้าชำระล้างจิตให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2552 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็งด้านสุขภาพในชุมชน นอกจากนี้เทศบาลตำบลแม่ฮ้อยเงินได้เข้าร่วมโครงการเครือข่ายชุมชนสุขภาวะ ซึ่งการดำเนินการของศูนย์ฯ จะเป็นการสร้างสุขภาวะที่ดีของคนในชุมชน และประชาชนทั่วไปได้ จึงได้จัดทำสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักจะสามารถสร้างประโยชน์แก่ผู้ป่วยและผู้สนใจทั่วไปได้ จากเหตุผลดังกล่าว เทศบาลตำบลแม่ฮ้อยเงินจึงได้จัดทำโครงการเสริมสร้างศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินมุ่งสู่อาเซียนขึ้น เพื่อความรู้แก่คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงิน สร้างสื่อประชาสัมพันธ์ศูนย์ฯ เพื่อให้เป็นที่รู้จักต่อสาธารณะชน และผู้สนใจเข้ารับบริการที่กว้างขวางมากขึ้น ทั้งกลุ่มอาเซียน และนักท่องเที่ยวต่างชาติ และปรับสภาวะแวดล้อมศูนย์ฯให้เหมาะสมต่อการให้บริการต่อไป

ทั้งนี้รายละเอียดของโครงการในแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งหมด 3 โครงการ เพิ่มเติมในภาคผนวก ง โครงการเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ ในกรอบประชาคมอาเซียน

5.2 การนำแผนไปสู่การดำเนินงาน

การนำแผนไปสู่การดำเนินงาน (developing and effective implementation process) ซึ่งในแต่ละโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ให้ชุมชนเข้าร่วมจะมีกิจกรรมการดำเนินงาน มีรายละเอียดของการดำเนินงานดังต่อไปนี้

5.2.1 โครงการสุขภาพจิตกับการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาศักยภาพแกนนำสุขภาพจิต ในชุมชนให้มีความรอบรู้ทันกับสถานการณ์มีทักษะในการจัดการกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในอาเซียนทั้งปัจจุบันและอนาคต เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ป่วยจิตเวช

และญาติตลอดจนคนในสังคม ชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขในสังคมอาเซียน เพื่อให้คนในชุมชนสามารถปรับตัวให้ยอมรับซึ่งกันและกัน และแก้ไขตามสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ และเพื่อสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบบูรณการ ลักษณะของโครงการและกิจกรรมการดำเนินงาน มีรายละเอียดดังนี้

(1) จัดทำโครงการเสนอขอสนับสนุนงบประมาณ

(2) ประชุมแกนนำสุขภาพจิต ผู้นำชุมชน ผู้สูงอายุ อสม. และเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เพื่อวางแผนการดำเนินงานร่วมกัน

(3) ดำเนินการกิจกรรมตามโครงการ

(4) สรุปและรายงานผลการดำเนินงาน

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่

(1) แกนนำสุขภาพจิตในชุมชนได้รับการพัฒนาศักยภาพให้มีความรอบรู้ทันกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันได้เป็นอย่างดี

(2) มีการพัฒนาศักยภาพผู้ป่วยจิตเวชและญาติตลอดจนคนในชุมชนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

(3) คนในชุมชนสามารถปรับตัวและแก้ไขตามสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

(4) สามารถสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้งานด้านสุขภาพจิตเพิ่มมากขึ้น

“โครงการสุขภาพจิตกับการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน” มีรายละเอียดการดำเนินงานผ่าน 3 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

(1) อบรมแกนนำสุขภาพจิต 30 คน ทบทวนความรู้ พัฒนาทักษะ สรุปบทเรียน จำนวน 2 วัน

(2) อบรม จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้กลุ่มผู้ป่วย ญาติ และชุมชน จำนวน 100 คน ต่อ 1 วัน

(3) แกนนำสุขภาพจิตไปศึกษาดูงาน (ในกลุ่มประเทศอาเซียน)

5.2.2 โครงการผ่อดีดี มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อพัฒนาองค์กรให้เป็น อปท. ต้นแบบระบบเฝ้าระวังสุขภาพหนึ่งเดียวผ่อดีดี ที่มีการบริหารจัดการอย่างสมบูรณ์ พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ระบบเฝ้าระวังสุขภาพหนึ่งเดียวผ่อดีดี ให้กับ อปท. อื่น ๆ ทั้งในจังหวัดเชียงใหม่ ในระดับประเทศ และระดับนานาชาติ และพัฒนาการใช้ระบบเฝ้าระวังสุขภาพหนึ่งเดียวอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ให้เกิดประสิทธิภาพในการป้องกันและยับยั้งการแพร่ระบาดของโรค ลักษณะของโครงการและกิจกรรมการดำเนินงาน มีรายละเอียดดังนี้

1) แต่งตั้งเลขานุการศูนย์ปฏิบัติการสุขภาพหนึ่งเดียวระดับตำบล

2) ขยายอาสาผ่อดีดีให้ครอบคลุมอย่างน้อย 2 คน ต่อ 1 หมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน

3) สร้างเครือข่ายอาสาสมัครให้เป็นรูปธรรมและดูแลสนับสนุนอาสาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนโดย

3.1) ส่งเสริมให้อาสาจัดโครงสร้างการทำงานของอาสาเอง โดยมี ประธานอาสา ทั้งระดับหมู่บ้านและตำบล ซึ่งเครือข่ายอาสาสามารถของบสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมได้

3.2) จัดเวทีพบปะอาสาผ่อดีดี โดยการรวมเอาอาสาผ่อดีดีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของ อปท. และบริหารจัดการให้เป็นระบบ จำนวน 6 ครั้ง มีรายละเอียดดังนี้

ครั้งที่ 1 วันที่ 2 เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2559

ครั้งที่ 2 วันที่ 4 เดือน มกราคม พ.ศ.2560

ครั้งที่ 3 วันที่ 1 เดือน มีนาคม พ.ศ.2560

ครั้งที่ 4 วันที่ 3 เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2560

ครั้งที่ 5 วันที่ 5 เดือน กรกฎาคม พ.ศ.2560

ครั้งที่ 6 วันที่ 4 เดือน กันยายน พ.ศ.2560

4) จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการสุขภาพหนึ่งเดียวเทศบาลตำบลออนใต้ เพื่อดำเนินงานเฝ้าระวังและจัดการโรคและปัญหาที่ต้องการความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวสูง (เอกสารแนบ) และประชุมศูนย์ปฏิบัติการฯ จำนวน 4 ครั้ง/ปี

ครั้งที่ 1 วันที่ 1 เดือน ธันวาคม พ.ศ.2559

ครั้งที่ 2 วันที่ 1 เดือน มีนาคม พ.ศ.2560

ครั้งที่ 3 วันที่ 1 เดือน มิถุนายน พ.ศ.2560

ครั้งที่ 4 วันที่ 7 เดือน กันยายน พ.ศ.2560

5) ซ้อมแผนเตรียมความพร้อมรับมือปัญหาสุขภาพหนึ่งเดียวที่บรรจุไว้ในศูนย์ปฏิบัติการสุขภาพหนึ่งเดียวเทศบาลตำบลออนใต้ ปีละ 2 ครั้ง โดยประกอบด้วยแผนฯ ดังนี้

5.1) แผนตอบสนอง กรณี ไข้เลือดออก

5.2) แผนตอบสนอง กรณี ห่าไก่

5.3) แผนตอบสนองกรณีอื่น เช่น ไฟป่าหรือภัยพิบัติ

6) โครงการผ่อดีดี มีรายละเอียดการดำเนินงานผ่าน 10 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

6.1) แต่งตั้งเลขานุการศูนย์ ฯ

6.2) ขยายอาสาพอดีดีให้ครอบคลุมอย่างน้อย ๒ คนต่อหมู่บ้าน

6.3) สร้างเครือข่ายอาสาสมัครให้เป็นรูปธรรมและดูแลสนับสนุนอาสาอย่างต่อเนื่อง

6.4) จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการสุขภาพหนึ่งเดียวเทศบาลตำบลออนใต้

6.5) ซ้อมแผนเตรียมความพร้อมรับมือปัญหาสุขภาพหนึ่งเดียว

6.6) อบรมอาสา

6.7) อบรมผู้ดูแลระบบ

6.8) จัดเวทีพบปะอาสาผ่อดีดี

6.9) จัดทำฐานข้อมูลและพิกัดคนต่างด้าวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

6.10) จัดประชุมสรุปผลการดำเนินงาน

5.2.3 โครงการเสริมสร้างศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินมุ่งสู่อาเซียน มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อให้ความรู้แก่คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงิน เพื่อมีสื่อประชาสัมพันธ์ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงิน ให้เป็นที่รู้จักแก่กลุ่มผู้ป่วยและผู้ที่สนใจในแพทย์ทางเลือก ตลอดจนประชากรในกลุ่มอาเซียน และปรับสภาวะแวดล้อมบริเวณศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินให้เหมาะสมแก่การให้บริการ

1) ลักษณะของโครงการและกิจกรรมการดำเนินงาน มีรายละเอียดดังนี้

1.1) อบรมคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ศูนย์ เพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการ การจัดสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการให้บริการ

1.2) จัดทำสื่อ เพื่อประชาสัมพันธ์ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงิน จำนวน 3 ประเภท ได้แก่ (1) วิดีทัศน์ (2) Infographics (3) แผ่นพับประชาสัมพันธ์ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินในกลุ่มอาเซียน 10 ประเทศ อันได้แก่ มาเลเซีย, พม่า, กัมพูชา, ลาว, ไทย, สิงคโปร์, เวียดนาม, บรูไนดารุส-ซาลาม, ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย และกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ

1.3) ปรับสภาพแวดล้อมบริเวณศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินให้มีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการให้บริการ

2) ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่

2.1) คณะกรรมการ เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินมีความรู้

2.2) มีสื่อของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงิน ที่เข้าถึงกลุ่มผู้รักสุขภาพ และประชาชนใน กลุ่มอาเซียน

2.3) ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินมีสภาวะแวดล้อมบริเวณให้เหมาะสมแก่การให้บริการและมีมาตรฐานในการให้บริการ

3) โครงการเสริมสร้างศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินมุ่งสู่อาเซียน มีรายละเอียดการดำเนินงานผ่าน 3 กิจกรรม ดังต่อไปนี้

3.1) อบรมคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ศูนย์ เพื่อยกระดับมาตรฐานการให้บริการ การจัดสิ่งแวดล้อมให้มีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อการให้บริการ

3.2) จัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงิน มีจำนวน 3 ประเภท ได้แก่ (1) วิดีทัศน์ (2) Infographics และ (3) แผ่นพับ

3.3) ปรับสภาวะแวดล้อมบริเวณศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินให้มีความปลอดภัยและเหมาะสมต่อผู้ใช้บริการ

5.3 การประเมินผล (reassessing strategies and the strategic planning process)

เป็นขั้นตอนท้ายสุดที่มีความสำคัญ เพราะในการประเมินผลจะนำข้อมูลไปใช้สำหรับการปรับกลยุทธ์และแผนต่อไป

จากการประชุมเชิงปฏิบัติการแผนกลยุทธ์การเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมของชุมชนจังหวัดเชียงใหม่ โดยนักวิจัยร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมได้ทำการตรวจสอบและติดตามโครงการที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีความสนใจและเข้าร่วมโครงการในการพัฒนาความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมจำนวน 3 แห่งที่มีความสนใจในการเข้าร่วมโครงการฯ คือ เทศบาลตำบลแม่ปูคาและเทศบาลตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และเทศบาลตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ โดยได้ทำการติดตามและประเมินผลโครงการที่ทางอปท.ทั้งสามแห่งได้นำเสนอเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดและประเด็นที่ได้รับจากการประเมินผลดังต่อไปนี้

5.3.1 การประเมินผลโครงการเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลแม่ปูคา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ทางชุมชนและเทศบาลตำบลแม่ปูคา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ได้นำเสนอโครงการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมคือ “โครงการสุขภาพจิตกับการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน” โครงการนี้เป็นการดูแลคนในชุมชนนอกจากสุขภาพทางด้านร่างกายแล้วยังให้ความสำคัญกับทางด้านสุขภาพจิตด้วย โครงการนี้เป็นโครงการที่ดีที่ทำให้เกิดความเข้าใจภายในชุมชนระหว่างคนในพื้นที่กับคนต่างถิ่น โดยเฉพาะกลุ่มที่เดินทางเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อเป็นการลดภาวะความตึงเครียดจากการไม่เข้าใจกันทางด้านภาษา วัฒนธรรม ค่านิยม และประเพณี ซึ่งไม่เพียงแค่ให้คนในพื้นที่เข้าใจคนต่างด้าวเท่านั้น แต่ต้องการให้คนต่างด้าวเข้าใจถึงสิ่งที่ควรประพฤติ ปฏิบัติ และแนวคิดของคนไทยในพื้นที่มีต่อคนต่างถิ่นหรือต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยด้วย เพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างเข้าใจซึ่งกันและกัน ซึ่งสิ่งที่จะต้องมาเพิ่มหรือปรับกลยุทธ์ในครั้งนี้ในรูปแบบของโครงการสุขภาพจิตกับการอยู่ร่วมกันในประชาคมอาเซียน นั่นก็คือ การพยายามดึงแกนนำ หรือสร้างแกนนำของคนต่างด้าวเข้ามาเป็นสมาชิกหรือตัวแทนก่อนที่จะขยายผลไปสู่ชุมชนของต่างด้าวนั้น ๆ เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างคนต่างด้าวกับคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ร่วมกัน

5.3.2 การประเมินผลโครงการเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ทางชุมชนและเทศบาลตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ได้นำเสนอโครงการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมคือ “โครงการผ่อดีดี” โครงการนี้เป็นโครงการที่มาจากกลยุทธ์เชิงรุก (aggressive strategies) จากการที่ท้องถิ่นเองมีทรัพยากรทั้งภายในและภายนอก ที่สนับสนุนการใช้ประโยชน์ จึงมีการขยายผลในเรื่องของการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการสุขภาพหนึ่งเดียว เทศบาลตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ไม่เพียงแค่ดูแลเรื่องสุขภาพของคนในพื้นที่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงคนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่อีกด้วย เนื่องจากการดูแลด้านสุขภาพถือว่าเป็นเรื่องปัจจัยขั้นพื้นฐานเรื่องหนึ่งที่เพื่อนมนุษย์จะต้องดูแลซึ่งกันและกัน จากการขยายผลของโครงการนี้มีกิจกรรมที่น่าสนใจอยู่หลายกิจกรรม เช่น การสร้างระบบบัญชีรายชื่อของคนในพื้นที่ ประชากรแฝง และคนต่างด้าว เพื่อเป็นการสร้างระบบกันเองภายในท้องถิ่นเพื่อคนในท้องถิ่นเอง การสร้างระบบบัญชีรายชื่อนอกจากจะมีประโยชน์ด้านการดูแล และการบริหารภายในท้องถิ่นแล้ว ยังมีประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะทางด้านสุขภาพชุมชน เพื่อเป็นการควบคุมโรคติดต่อ พาหะนำเชื้อโรค ทั้งจากคน และสัตว์ ลดการแพร่กระจายของโรคอันไม่พึงประสงค์ และส่งเสริมสุขภาพอันดีของคนในท้องถิ่นเอง

อีกหนึ่งกิจกรรมที่มีประโยชน์คือ การทำแผนที่เดินดิน คือการทำแผนที่ของคนในหมู่บ้านเองที่ต่างจากแผนที่จากหน่วยงานภาครัฐ เพราะแผนที่นี้จะเป็นแผนที่ที่มีรายละเอียดที่คนในท้องถิ่นเองเข้าใจง่าย ทราบตำแหน่งที่ตั้งของคนต่างพื้นที่ และคนต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่ทั้งระยะสั้นและระยะยาวด้วย

การจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการสุขภาพหนึ่งเดียวเทศบาลตำบลออนใต้ได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐ และคนในท้องถิ่นเองทั้งในรูปแบบของทุน อาทิ จาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งได้ทั้งกำลังกายและกำลังใจจากคนในพื้นที่ทำให้โครงการนี้มีปัญหาหรืออุปสรรคน้อย และควรมีการสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมให้ต่อเนื่องต่อไปในอนาคต

5.3.3 การประเมินผลโครงการเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่

ทางชุมชนและเทศบาลตำบลแม่ฮ้อยเงิน อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ได้นำเสนอโครงการเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัยและสิ่งแวดล้อมคือ “โครงการเสริมสร้างศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินมุ่งสู่อาเซียน” โครงการนี้เป็นกลยุทธ์การสร้างจุดเด่นของสิ่งที่มีอยู่ให้มีความเข้มแข็ง ตามโครงการสร้างศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนที่เป็นการนวดแผนไทย สิ่งที่โครงการนี้จะต้องทำก็คือการทำให้ศูนย์ของตนให้เป็นที่ยอมรับจากประเทศในแถบประชาคมอาเซียน ซึ่งสิ่งที่จำเป็นจะต้องทำ คือการทำให้ศูนย์ ส่งเสริมสุขภาพชุมชน ถูกสุขลักษณะ ทั้งตัวผู้นวด สถานที่ และที่สำคัญที่สุดคือความเป็นมืออาชีพ ซึ่งต้องมีมาตรฐานรับรองที่เป็นสากล รวมถึงการปรับภูมิทัศน์ของสถานที่ให้เหมาะสมแก่การรองรับการให้บริการ หรือเป็นศูนย์ต้นแบบในด้านการส่งเสริมสุขภาพชุมชนได้

5.4 ข้อเสนอแนะในการสร้างแผนเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน

จากการประเมินผลแผนการเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียนปรากฏว่าแผนการเพิ่มขีดความสามารถด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลแม่ปูคา เทศบาลตำบลออนใต้ และเทศบาลตำบลแม่ฮ้อยเงิน ภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน ควรมีการปรับปรุงดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.4.1 แผนการเพิ่มขีดความสามารถการบริหารจัดการด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลแม่ปูคา อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ คือ

การสร้างความเข้าใจของท้องถิ่น โดยการเข้าไปสัมผัสวิถีชีวิตของต่างด้าวจากแหล่งต้นทาง เช่น ลาว พม่า กัมพูชา เป็นต้น โดยเริ่มจากการเข้าไปเยี่ยมเยือนกลุ่มต่างด้าวที่เข้ามาอาศัยอยู่

ในพื้นที่ของเทศบาลตำบลแม่ปูคาเสียก่อน เพื่อสร้างความเข้าใจเบื้องต้นและทำให้เกิดความคุ้นเคยในการที่จะทำกิจกรรมร่วมกันในอนาคต

5.4.2 แผนการเพิ่มขีดความสามารถการบริหารจัดการด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ คือ

ศูนย์ปฏิบัติการสุขภาพหนึ่งเดียวเทศบาลตำบลออนใต้ควรมีความต่อเนื่องและมีความถาวร โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อให้กิจกรรมที่ทำดำเนินไปตามแผนอย่างมีระบบ ขั้นตอน ขจัดปัญหาความไม่มีเสถียรภาพทางด้านการเมือง เพราะหากมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารของท้องถิ่นโครงการนี้ก็ยังสามารถดำเนินต่อไปได้

5.4.3 แผนการเพิ่มขีดความสามารถการบริหารจัดการด้านสุขภาพ อนามัย และสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีดังต่อไปนี้

1) สร้างจุดเด่นให้แตกต่างจากที่อื่นเพื่อเป็นจุดขาย ซึ่งศูนย์ส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบลแม่ฮ้อยเงินมุ่งสู่อาเซียน มีจุดเด่นคือ “การนวดย่ำขาง” ย่ำขาง เป็นวิธีการบำบัดรักษาอาการเจ็บปวดทางร่างกาย เป็นภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพของชาวล้านนา วิธีการรักษา จะใช้เท้าชุบน้ำยา คือ สมุนไพรปูเลย หรือที่ภาคกลางเรียกว่า ไพลนำมาบดแล้วผสมกับน้ำในสัดส่วนที่เหมาะสม และน้ำมันงา แล้วย่ำบนข่างที่เผาไฟร้อนจนเป็นสีแดง จากนั้นจึงย่ำบนร่างกายของผู้ป่วยที่มีอาการเจ็บปวด กดด้วยความร้อนใช้ระยะเวลาประมาณ 2-3 นาที หรือแล้วแต่อาการ

2) การประชาสัมพันธ์ให้ที่อื่นได้ทราบโดยการนำจุดเด่นที่มีคือ “การนวดย่ำขาง” มาประชาสัมพันธ์อาจจะเป็นโดยวิธีการเสนอแนะทางเลือกการรักษาอาการเจ็บปวดตามร่างกายจากการกินยาหรือรักษาโรคโดยทั่วไป มาเป็นการรักษาโดยภูมิปัญญาการดูแลสุขภาพของชาวล้านนา โดยการนวดย่ำขางแทน